בכל מערבין פרק שלישי עירובין כז.

מפני שיכול להרוץ ולילך ולאכול: **גמ'** א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ מדקאמר אפי' במקום שנאמר בו חוץ מכלל דלאו הכא קאי היכא קאי התם קאי אכל מצות עשה שהזמן גרמא אנשים חייבין ונשים פטורות ושלא הזמן גרמא אחד נשים ואחד אנשים חייבין וכללא הוא דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הרי מצה שמחה והקהל דמצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות הרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דמצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים פטורות אלא אמר רבי יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר אביי ואיתימא רבי ירמיה אף אנן נמי תנינא עוד כלל אחר אמרו כל שנישא על גבי הזב טמא וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאהרן ותו ליכא והא איכא מרכב האי מרכב היכי דמי אי דיתיב עליה היינו מושב אלא מן הכי קאמרינן הא איכא גבא דאוכפא דתניא האוכף טמא מושב והתפוס טמא מרכב אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר רבינא ואיתימא רב נחמן אף אנן נמי תנינא בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים והמלח א ותו ליכא והא איכא כמיהין ופטריות אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בו חוץ: הכל ניקח בכסף מעשר כו': ר' אליעזר ור' יוסי בר חנינא חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר חד מתני אעירוב ל"ש אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין מערבין אבל במים ומלח מערבין וחד מתני אמעשר לא שנו אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין ניקחין אבל מים ומלח ניקחין בכסף מעשר מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב ומאן דמתני אעירוב אבל אמעשר לא מ"ט פירא בעינן כי אתא רבי יצחק מתני אמעשר מיתיבי העיד ר' יהודה בן גדיש לפני ר"א של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר אמר לו שמא לא שמעת אלא כשקרבי דגים מעורבין בהן ואפילו רבי יהודה בן גדיש לא קאמר אלא בציר דשומנא דפירא היא אבל מים ומלח לא אמר רב יוסף

לא

כהנים אכן מסתמא מוכל המשכב היינו דוקא לטומאה קלה ושמא כשום מקום ממעט לה מטומאה חמורה אכל מידי דלא מזי למשכב ומושב אפי' טומאה קלה ליכא ולכך מע"ג דמיעט דמה מדין משכב ומושב לענין טומאה חמורה עדיין צריך למעט מדין אכן מסתמא שהוא לענין טומאה קלה: **אי** דיתיב עלה היינו מושב. תימה דנקרא כתיב מרכב ומושב ולעיל חלוק זה מזה ו"ל דניחי דקרא מאכלן אין יושבה לדיבה דעלמא מ"מ התנא דקאמר חוץ מן הראוי למשכב ומושב כל עניני ישיבות שאמר ולא ניחא ליה דק בכללי' משום הכי קאמר ולא ניחא ליה דמשכב ומושב טהור לגמרי ונראה לפרש דמה שמרבה בתורת

לחוץ. לעשות ממילא כיון וכין הקבר שלא יתהיל עליו וכגון בשידה מיכה ומגדל יכנס שם מבעוד יום בעגלות שם ילכה מלמעלה מזי ליה: **גמ' אין למידין מן הכללות.** כל היכא דתנן בכלל לא למעוטי דוקא הוא לחיכא בכלל ולא דק במילתיה ואיכא מילי לגיפוקי בהדוה בכלל כי הך דתנן לעיל (דף ה.) **ואפילו במקום שנאמר בו חוץ.** מדכר פלוגי לחיכא למימר מדמפקיה להמי וודאי דק בכללא לפילוי הכי לא ילפינן מיניה דלמא שייר ולא לפיק כל מאי דבעי: **מדקאמר.** רבי יוחנן לפי' מכלל דכי אמר למילתיה לאו הכא אמרה דהכא נאמר כו חוץ וממילתיה משמע דלכלל שלא נאמר כו חוץ אמרה ומש"ה אמר לפי' כלומר לא מיבעיא היכא דלא נאמר כו חוץ אלא אפי' במקום שנאמר כו חוץ: **ונשים פטורות.** כפרק קמא דקדושין (דף לד.). ליף טעמא: **מצה.** ליה דכתיב תאכלו מצות עשה היא בערב תאכלו מצות (שמות יב) ואפי' כל הימים אם רצה להתפתק בכגר בלא לחם אין מוכה עליו לאכול: **שמחה.** ושמחת בחגך וכיתך (דברים יד) הרי נשים בכלל שמע. ומצה נמי מוכה לנשים בחג' דכתיב (דף מג.) מהיקישא דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות) כל שיש בכל תאכל חמץ יש בהם לאכול מצה ונשים יש בהם לאכול חמץ דכל מצות לא תעשה נשים מחכירות בחנשים (ב) בפ"ק דקדושין (דף כט.): **הקהל.** כתועד שנת השמטה כתב הסוכות המלך עומד על בימה וקורא לפניהן מלות משנה תורה כדאיתא בסוטה (מא.) וכתיב (דברים לא) האנשים והנשים והטף: **תלמוד תורה.** נשים פטורות דכתיב (ג) ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם (ד): **פריה ורביה.** דכתיב (ה) פרו ורבו ומלאו (ו) וכשהוה אים דרכו לכנוס ואין אשה דרכה לכנוס (יבמות דף סה.): **פדיון.** בנו הכבור מוכה על החמ ולא על האם. (ז) בקידושין (דף כט.) אמרינן לה מדכתיב (ח) תפדה קרי ביה תפדה כל שתיב ליפדות מיד ליפדות את בנו ואשה אינה בכלל פדיון עלמה דכתיב (שמות יג) בכור בניך תפדה ולא בנותיך אינה נמי במלות פדיון בנה הבכור: **כל שנישא על גבי הזב.** עליונו של זב דכתיב (ויקרא טו) בכל אשר יגיע תחתיו ואמר בפרק בנות כותים (נדה דף לג.) מאי תחתיו אי נימא תחתיו דזב היינו משכב שלא בכל אשר יגיע הזב תחתיו והיינו עליונו של זב: **חוץ מן הראוי למשכב ומושב.** לכל שהיו ראוי טהור כדאמר במותר בקוקום (מגילה דף כג.) יכול כפה שהה ויבוא עליה יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר יבא עליו (ויקרא טו) מי שמיושב ליביבה יצא זה שהיו מיושב ליביבה שהומרים (ט) עמוד ועשה מלאכתו: **והאהרן.** (שם) והנושא חותם לף הזב כמשמע חותם: **תפוס.** לחוקף ארלי"ן בלע"ז שכשרוכה תופס בחותו עץ שנקרא ארלי"ן ולהכי מטמא משום מרכב: **חד מתני לעירוב וחד מתני לממשכר.** הלי לא שנו דלקתניהן לקמן: **מים ומלח.** המעורכין מזון הן לגבל בהן פתו: **פירא בעינן.** כדלקמן (בעמוד ב') מכלל ופרט: **כי אתא רבי יצחק מתני.** להלי לא שנו לממשכר: **דשומנא דפירא.** לפילו כשאין קרבי דגים מעורבים בו יש שם קלת משמן עם המים ומלח: **אכל מים ומלח.** דעלמא דלאו ניר הוא לא אמר: לא

לי משום שמן כדפריך לקמן (בעמוד ב') ממעשר והכא לא שייך שיעור דהתם איכא למימר מיכעי לן אי שמן בעלמא אי שמן מעורבות: **מאן** דמתני אמעשר כ"ש אעירוב. ולקשה הא מיכא כמיהין ופטריות וכפניות ופולין יביבין דממרינן לקמן לחין מערבין

ומלאן. ש"מ אין למידין מן הכללות. ובן שנינו בכל מערבין חוץ מן המים ומן המלח והא איכא כמיהין ופטריות נמי כמו המים (ו)והמלח. ואמרינן לא שנו אלא מים בפני עצמן ומלח בפני עצמו אבל שניהן יחד ניקחין. מן דמתני אמעשר שניקחין כ"ש אעירוב שמערבין כו'. כי אתא ר' יצחק מתני אמעשר. ואוהבינן עליה מיהא התניא יהודה בן גדיש לפני ר' אליעזר של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר, אמרו לו שמא לא שמעת אלא(לא) בציר שקרבי דגים מעורבין בהן. ואפי' יהודי בן גדיש לא אמר (אלא) בציר דשומנא דפירא הוא, אבל מים ומלח דברי הכל הוא לא. **ופריך** רב יוסף

מפני שיכול להרוץ ולילך ולאכול. אבל לי לאו הכי לא הוי עירוב אע"ג דאכיל.

למזי ליעבריה משום דהוי במקום אחד ועירובו במקום אחר והיינו טעמא דת"ק דלא הוי עירוב ולא משום דס"ל כסומכוס כסומכוס מדקתאמר ולאכול וכן קתאמר בכריתות לקמן (דף לח.) מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה משמע דבעי מידי למזי ליה: **כל שנישא** עלי גבי הזב. אם נפרש דבעיקטו מיירי שמטעו כולו הוי כל דוקא וכמה דוכתי קרי להיקטו משם אבל אי מיירי בעליונו של זב אמאי מטעו כולו (ד) ושמקלמו נגרר בתרן דלמי היקטו הוא כדאמר (ת"כ פ' מצורע) תיקטו מגע שהוא כטולו הוי לומר זה היקטו מפקפק לר"י אי שייך בכל דבר או לא דעליונו של זב נפקא לן מבכל אבר יהיה ממעיו הזב (ה) אי הוי לומיל למשכב ומושב שלינו נוהג אלא בדבר לכן או לא:

כל שהזב נישא עליו מהור. לומר רבינו אם לטהור מטומאה ממורה לליט מטמא מדם וכלים אבל טמא טומאה קלה כגון לטומאת חולין ומשקין לף על גב דאיט לאו למשכב ומושב ומייתי ליה מפרק דם הנדה (דף נד:) דקאמרינן אי מה היא עושה משכב ומושב כו' (ו) לף ח(מדוה) נמי עושה משכב ומושב לטומאת מדם לטומאת בגדים ומשני אמר קרא היא ולא דמה אי מה היא מטומאה לאחן מסתמא לף מדוה נמי והשתא יין שמיעטו דמה מדין משכב ומושב מאי קאמרינן מו לליטומת אחן מסתמא ואי לא אחן מסתמא מיירי משכב ומושב למעטא משכב ומושב הוא למיטומת כדקתני בתורת כהנים לליט עשרה כלים זה על זה ולפילו על גבי אחן מסתמא מניין תלמוד לומר כל המשכב ואחן מסתמא מפרש רבינו שם דהייט אחן גדולה שיש כלים תחתים ואין מרגישין בכלים בכובד הזב היושב על אחן שנלא הזב אחן כשיבה ביותר וממרש אחם לרבינו יצאיין מזה הכלל. ואסיקנא בקדושין הגן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ואנשים חייבין כו'. והחס א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ. אמר אביי אף אנן נמי תנינא, במסכת זבין פרי' ה' עוד כלל אמרו כל הנישא על גבי הזב טמא, וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמרשב והאהרן. ואקשינן כללא הוא ותו ליכא, והא איכא מרכב. ואמרינן מרכב מאי ניהו איכוף אדיתיב עליה היינו מושב. ולטעמיך מי לא כתיב מושב וכתיב מרכב. אלא מרכב גבוה [נ"א: גבא] אוכפא דבהדי דרכיב מחיית ידיה עליה. ותנן בתוספתא בכלים פרק כ' האיכוף מטמא מושב והחפוס שלו מטמא מרכב. ושאר כל התופיות שבצדדין (ו)אם היו רחבות טפח שמאין. יש מי שמפרש התופיות הזוגות והן העצים הנתונין בתיפשא שבאחור ושלפנים, כדרכיהם והזוגות רחבו. והן עצי המרכב שניטנפו מן הדם. פי' האיכוף העץ שאחורי הסרג. והחפוס. העץ שלפניו שאוחז בידו בעת שהוא עולה לרכוב. והנה אילו לא מושב ולא מרכב

מסורת הש"ס

ג) ג"י ירמי' וכמשמע שכמשנתינו לילך לחוץ ונירכת ר"ף נלמד לחוץ ונירכת הכא"ם לחוץ ולאחוי.
ב) לקמן כט. קידושין לד., ג) (קידושין כט. ופ"ג), ד) זבין פ"ה מ"ב, ה) תוספתא דכלים ב"ב פ"ב ה"ד. ו) [ג"ל תלמוד], ז) [דברים טז], ח) [דברים יח], ט) [קידושין כט.], י) [כתובות ה], כ) [במדבר יח], ל) [ג"ל דמה]: לו, מ) [ג"ל דמה], נ) [להעניין כתובות לתן טעון כיסוי בנגדים מדמוכח בתורת כהנים פרי' תוס' שפתים ג. ד"ה שהרוג].

הגהות הב"ח

(א) ר"ש ד"ה שמחה וכו' מחכמות בלשנים דהוקשו נשים לאנשים לכל ענינים שבתורה כפרק קמא דקדושין: (ב) ד"ה פריה ורביה וכו' ומלאו את הארץ וכבושה: (ג) ד"ה פדיון וכו' על הא בבכורות שמעינן לה מדכתיב תפדה וקרי ביה הפדה כל שחייב לפדות את עצמו חייב: (ד) תוס' ד"ה כל שנישא וכו' ומשו כולי כגון שמקצתו: (ה) בא"ד תחתיו הוא מי הוה ליומיל: (ו) ד"ה כל שהזב וכו' מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים אף מדמה נמי וכו' לטמא בגדים כו' ומשני וכו' לף מדוה נמי מטמאה באבן מסמא והשתא יין וכו' תלמוד לומר כל המשכב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) נמ' כל תיכל כתיכן ופטריות. ני"ב וכו' כל"ל כמו שכניה הגאון מהר"ם וילנא. ויעיין דבריו בגיליוני ש"ס ח"ת סי' שפ"ו ס"ק ט"ז יעי"ש בלתוך דקושית הש"ס קלי על ניקח ונכסף משכב. ובמהרי"ט פטריות אינן נקחין כדאיתא בתוכת הכתים פ"ש פיסקא מ' אבל לענין שיהוא לף צריך כלל דמתמ"ר אם בתובלין הוי מלכל ואטרינן בהם הכל מלכל כדמוכח בשבת פ"ח ופ"ש ואם תיין הם הכל"ל מתבואה שאין מערבין בה כלקמן דף כ"ט ע"ב ח"ש בלתוך ודפ"ח לף שהוא בלא כר"ח. והכרמב"ם. ונ"ע גם בתוספות ד"ה מלן דתמני וכו' דבפרי דניקחין נכסף משכב נגד הת"ל שבניה הגאון ז"ל. ע"ש:

מוסף רש"י

אין למדין מן הכללות. כל היכי דתני בכלל כי הפי גוונא כל מלות עשה וכי וכל מלות לא תעשה, הכל מיבין בראשה, אין למדין מהם, לחיכא דבר ללחי דיוקא, ואפילו במקום שנאמר בו חוץ. לחיכא למימר מדחקיק הא לחקיק ש"מ דיוקא הוא ולא שייר מידי, ופ"ה אין למדין (קדושין כד.). כל מצות עשה שהזמן גרמא. שהאיש נוהג בה שבת (שם כט.).

עין משפט נר מצוה

א (מיי' פ"ל מהל' עבודת כוכבים הל' ג):
ב ב מיי' פ"ח מהלכות משכב ומושב הל' ה ופ"ו הלכה ו:
ג ג מיי' פ"ו שם הל' ו ופ"ח הלכה ח:
ד ד מיי' פ"ח שם הל' ה ופ"ו הל' ו ופ"ח הלכה כ:
ה ה מיי' פכ"ה מהל' כלים הלכה כ:
ו ו ז מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ח סמג עשין להרמב"ן ג עוש"ע ת"ח סי' שפו סעיף ה:
ז ח מיי' פ"ו מהלכות מעשר שני הלכה ד סמג עשין קלו:

הגהות הגר"א

(א) גמ' מון מן המים והמלח. ני"ב וכו': (ב) והאיבא כמיהין ופטריות. ני"ב ת"ב פ"ח בפקה ה. (ועמ"ש רבינו בתו"ח סי' שפ"ו ס"ק ע"ז ומ"ש ולי קלי לתמהין מבואלין קשה בייתר כו'. עיין רש"י קדושין ל"ד פ"ח ד"ה והתיכת כו' וקיש לסו לרבנן דלא ילינן):

לעזי רש"י

ארצרין. קשת-האוכף (אחד משני החלקים המקבילים המהווים את שלד האוכף).

רבינו חננאל

א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו [ב]מקום שנאמר בהן חוץ. פי' כל מקום שיאמר כל אינו ממש. ואפילו אם יפרש ויאמר חוץ מכך וכך, לא תאמר כיון שאמר חוץ אין לך דבר הייוצא מן הכלל הזה אלא המפורשין, אלא יש הרבה זולתם יוצאין מזה הכלל. ואסיקנא בקדושין הגן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ואנשים חייבין כו'. והחס א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ. אמר אביי אף אנן נמי תנינא, במסכת זבין פרי' ה' עוד כלל אמרו כל הנישא על גבי הזב טמא, וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמרשב והאהרן. ואקשינן כללא הוא ותו ליכא, והא איכא מרכב. ואמרינן מרכב מאי ניהו איכוף אדיתיב עליה היינו מושב. ולטעמיך מי לא כתיב מושב וכתיב מרכב. אלא מרכב גבוה [נ"א: גבא] אוכפא דבהדי דרכיב מחיית ידיה עליה. ותנן בתוספתא בכלים פרק כ' האיכוף מטמא מושב והחפוס שלו מטמא מרכב. ושאר כל התופיות שבצדדין (ו)אם היו רחבות טפח שמאין. יש מי שמפרש התופיות הזוגות והן העצים הנתונין בתיפשא שבאחור ושלפנים, כדרכיהם והזוגות רחבו. והן עצי המרכב שניטנפו מן הדם. פי' האיכוף העץ שאחורי הסרג. והחפוס. העץ שלפניו שאוחז בידו בעת שהוא עולה לרכוב. והנה אילו לא מושב ולא מרכב

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com